KOŚCIOŁ NOWOTNY

Prawdziwym Kościolem bydź niemoże.

KAZANIE

NA S. IENDRZEY,

w Kościele S. Máriey Magdáleny/ w Poznaniu/ od Xiędza IANA BIESSIEKIERSKIEGO SOCIETATIS IESV miáne.

A od Xiedzá Janá z Bodzewá tegoż kośćiołá/ Kánonikà wydáne.

Roku Pánskiego, 1615.

Super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferi non præualebunt aduersus eam. Mat. 16 v. 18.

Na tey opoce zbuduię moy Kośćioł/ á bramy piekielne nieprzemogą przećiwko niemu.

W POZNANIV,
W Drukárniey Janá Wolrabá Roku P. 1615.

KOŚCIOŁ NOWOTNY.

Prawdziwym Kośćiołem bydź niemoże.

Kazánie.

Podźćie zá mna/ á vczynię was Rybitwámi ludźi/ *Mat*. 4.

Rozne strony.

KIedy śię dwie stronie rozne / o iednę maietnośc spieráią; ile bydź może / káżda iáko napotężniey swych dowodow szuka / áby zostáłá przy swym: á gdy dźień vtárczki przyidźie / pilno y vsilnie Prokuratorow nabrawszy/ przed sądem racie swoie przekłada. Jeden mowi. Moiá to namietność / á tego tym dowodźe: iż mi iest przyległa / iż iest dobra y pożyteczna / że mi śię spodoba. Wierá nieládá przyczyny. A zdrugiey strony przećiwnik mowi. Nie twoiá to/ Pánie Bráćie/ maietność/ ále moiá Oyczyzná/ właściwe dźiedźictwo moie: á iż ták iest/ pokázuie monimentámi/ zapisámi od kilku set lat/ dowodźe successią vstáwiczną/ nie tylko od dźiádá ále y od Prádźiádá/ y od Prápradźiádá/ y iescze wyżey/ prescriptią dalszą niżli pámieć ludzka nieśie. Odpowiedźże ná to ktory śię w dobrá moie niespráwiedliwie wdźierasz. A on przećię zuchwále woła: ták ia też mam práwo iáko y ty / tákasz pnóćięne. Mowi ále niedowodźi / y pokazáć nie może. Toć one ktoremu dowody y práwa służą/ wygrána.

Dowody rozne.

Czyia wygrána.

3 Reg. 21. oyczyzna miła

Miła iest Oyczyzná káżdemu / ktorey ludźie nie tylko do ostátniey koszule / ále y do gárdłá bronią / iáko on cnotliwy Naboth / przećiwko niezbożnemu Achabowi/ vczynił.

O co Kátholikom idźie z Ewángelikámi.

Toczy sie / Chrześćiánie w Pánu Bogu miły / miedzy námi Kátholikámi/ á miedzy Pány Ewángelikámi/ wielka spráwá : tym wálnieysza y poważnieysza / iż nie o źiemie/ ále o niebo idźie / nie o rzecz márną / ále o duszę / ktorey cená ze wszystkim świátem / nigdy porownána nie iest. Idźie o wiárę / bez ktorey sie żaden Pánu Bogu spodobáć nie może: idźie o Kośćioł / krom ktorego żaden zbáwiony nie bedźie. *Si quis ecclesiam nõ audierit, sit tibi sicut ethnicus & publicanus.* Jeżliby kto kośćiołá nie słuchał/ niechći bedźie iáko pogánin y iáwnogrzesznik.

Mat. 18. 17

Spor miedzy námi.

Mowią Lutheráni v nas iest kośćioł prawdźiwy: Kálwinistowie tákże/ nie v was ále v nas: á my Kátholicy/ serdeczną boleśćią zięći/ wołamy. Krzywdá sie nam dźieie/ wdźieraćie sie Pánowie gwałtem wdźiedźictwo násze / w puśćiznę nászę/ od sámych Apostołow podáną : v nas iest nie v was Kośćioł prawdźiwy / od ś. Jedrzeiá / ktorego dniá dźisieyszego pámiątkę wznawiamy / y od inszych towárzyszow iego rozgłoszony / vtwierdzony/ áż do tych czásow nieodmiennie vgruntowány. Toż mowią Adwersarze / o sobie/ mowią / ále niedowodzą : vpátruią y pokázuią w nowym kośćiele swoim/ smák y pożytek iákiś bárzo płonny : my záśie vkázuiemy monimentá pismá świetego y stárożytnych Doktorow powagę : okázuiem oyczyzny y dźiedźictwá nászego succesią / iákoby przodkow y prádźiadow / Pásterzow y Przełożonych/ od Chrystusá Páná áż do nászego wieku nieprzerwáną. A ktoż ták błahego rozsądku bedźie / vważywszy ratie stron rożnych/ áby nam kośćiołá prawdźiwego przysądźić niemiał ?

Dowody

Głowny Dowod.

Ale żeby káżdy/ to co mowię / ná oko obaczył / táki dowod vczynię. Zaden kośćioł nowotny prawdźiwym kośćiołem bydź nie może. Ale kośćioł PP. Luteranow y Kálwinianow iest nowotny. Toć tedy ich kośćioł prawdźiwym bydź nie może. Day Pánie Jezu Chryste / w sercá ich Duchá ś. áby nim

oświece-

oświeceni / prawdę oználi / y do iednośći / z ktorey nie dawno wypádli / znowu przystąpili.

Mnie dwuch rzeczy ná tym kazániu dowieść potrzebá. Naprzod. Iż żaden kośćioł nowotny prawdźiwym kośćiołem nie może bydź. Potym iż kośćioł PP. Adwersarzow / iest nowotny. Co śie tedy pierwszego tycze / tego troiakim śrzodkiem dowodzę. 1. z Pismá świetego. 2. z Doktorow SS. 3. z Wyznánia sámych PP. Ewángelikow. Ták stárego iáko y nowego Zakonu pismo / iásnie y wyráźnie pokázuie / iż Kośćioł Chrystusá Páná raz poczęty / od niego y od Apostołow záłożony / zbudowány / áż do skończenia świátá / nie náwątlony áni náruszony stać będźie: y ten iest Kośćiołá prawdźiwego / napewnieyszy znák / *STAROZYTNOSC.* Otworzmy vszy aby ná iedno Proroctwo Izáiaszá. *Dicit Dominus. Spiritus meus qui est in te, & verba mea quæ posui in ore tuo, non recedent de ore tuo, & de ore seminis tui, & de ore seminis seminis tui. Dicit Dominus, á modo & vsq; in sempiternum.*

Czego dowieść trzebá.

1 Dowod z pismá S: c. 59. v 21.

Mowi Pan. Duch moy ktory iest w tobie / y słwá moie ktorem położył w vśćiech twoich / nie odstąpią z vst twoich / y z vst naśienia twego / y z vst naśienia naśienia twoiego. Mowi Pan / od tąd y áż ná wieki.

Rostrząśnimy to mieysce pilniey / á obaczmy iż kośćioł prawdźiwy raz poczęty nigdy vstáwáć niemiał. Trzy tu rzeczy do vważánia są potrzebne. 1 Kto mowi? 2. Do kogo mowi? 3. Co mowi? 1. Mowi Bog Oćiec / ktoremu właśćiwie służy ten tytuł. *PAN.* Iáko on sobie często przypisał. *Ego sum Dominus Deus tuus.* Iam iest Pan Bog twoy. 2. Mowi do Chrystusá Páná / iáko sámże o sobie powiedźiał. *Spiritus Domini super me, propter quod vnxit me.* Duch *PANA* ná demną / dla tego mie námázał. 3. Mowi to iż Duch y słowá iego z vst Chrystusowych / y z vst naśienia iego / od tąd á ż ná wieki nie-

Vwaga mieyscá Proroctiego.

Exod: 20.2 Leuit. 12.

Luc. 4. v. 18.

Nasienie Chrystusowe. Ktoreż iest nasienie Páná y Zbáwićielá nászego? Apostołowie święći / ktorych on przepowiádánim swoim / vrodźił / ktorych do śiebie iáko w Ewángeliey świetá dźiśieyszego mamy / vsty swoimi powołáć raczył: Ci są pierworodni Synowie Chrystusá Páná. Ci są świetym y wybránym naśieniem iego/ w tych iest Duch Páński/ y słowa Páńskie / od TAD. to

Naśienie. iest od pocżątku / ná wieki vstáć nie máią.

Naśienia Chrystusowego. A to sie vtwierdza/ gdy Bog przydał. A z vst naśienia naśienia twoiego. Abowiem naśienia Apostolskiego naśienie: są wierni / od nich słowem Bożym zrodzeni / y roskrzewieni / z ktorych też vst / iáko y z Chrystusá Páná / y z Apostolskich /

Kośćioł stáry. Duch Páński y słowá iego. Od tąd/ áż ná wieki/to iest nigdy/ vstáć niemiáły. Záczym idźie/iż kośćioł prawdźiwy stáry iest/ nowośći nie podlega / ále iednostáynie / choćia w nawálnośćiách niebespiecznych / áż do skończenia świátá stać będźie.

Psal. 88. Co sie y onemi słowy z Dawidá vtwierdza. *Ponam in sæculum sæculi SEMEN eius, & thronum eius sicut dies cæli.* Położe ná wieki wiekom NASIENIE twoie / y tron twoy iáko dni

Luc. 1. niebá. Dla tego y Anyoł do Błogosłáwioney Pánny mowił. *Regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.* Będźie krolował w domu Iákubowym ná wieki / á krolestwá iego nie będźie końcá. Co sie o Duchownym krolestwie / ktore

obietnice Chrystusowe. śię w kośćiele prawdźiwym zádźierżywa / rozumie.

Ale sie długo nie rozwodząc/tylko sámego Chrystusá Páná obietnice w iego testámenćie podáne/ y gárdłem iego zapieczetowáne przytoczę. z ktorych káżdy iáśniey słońca obaczy / iż nowy kośćioł prawdźiwym być nie może / ponieważ to vstá

1. Obietnicá. Zbáwićielá nászego vtwierdźiły / iż wiárá iego / kośćioł iego niezwyćiężony ma stáć / áż do skończenia świátá. Niechayże wam ná pámięć przyidźie pierwey/oná Syná Bożego z vczniámi rozmowá / kiedy im zádał. A wy kim mie być mowićie?

Kiedy

Kiedy iako glowa y przodek Apostolow inszych / Piotr S. odpowiedział. Tyś iest Chrystus Syn Bogá żywego. A zatym Pan Chrystus/ nagrode przedziwnego wyznánia czyniac. *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam, & portæ inferni, NON PRÆVALEBVNT aduersus eam.* Tyś iest Piotr / á ná tey opoce zbuduie Kościoł moy/ á bramy piekielne /*NIE PRZEMOGA* przećiwko niemu. Mat. 16.

Zbudował P. Chrystus Kościoł swoy ná opoce / á ták mocno y wárownie zbudował / iż mu żadne szturmy piekielne nie záßkodzą. Wywierał ßátan przez tyśiac y ßeśćset lat / glowne nieprzyiaćioły kośćiołá / wßytkie im bramy piekielne ßeroko otwieráiac / á zá obietnicą Chrystusá Páná żaden nieprzemogł. Pokamáli sobie ßyie z ßtey opoki spadáiac / y leżą w piekielnych Ciemnicách rozpalonemi láncuchámi / Xiażećia ćiemnośći wrotámi záwárći/ powiązáni. Zgineli / á zgubą wiekuistą oni Domicianowie / Dioclecianowi / Decußowie / Neronowie / y ktorzykolwiek woyne przećiwko tey twierdzy podnieśli / á kośćioł Chrystusow mocno stoi / nielekáiac sie żadnych náiázdow. Bo bramy piekielne przećiwko niemu nie przemogą ná wieki. Kośćioł ná opoce. Adwersarze kośćiołá zátráceni.

Jákoby przemoc miáły? Tenże *PAN* iuż práwie do niebá wstepuiac / y vczniom swoim roskázuiac / áby ßli po wßystkim świećie / odległe narody chrzcząc y náuczáiac/ áby tym śmieley w Vrzedźie złecony[m] postepowáli ták rzekł do nich. *Ecce ego vobiscum sum omnibus diebus, vsq; ad consumationẽ seculi.* Oto ia z wámi iestem aż do skończenia świátá. Tu káżdy bączny widźi / iż nie tylko onym Vczniom ktorych Pan posyłał przytomność swoie obiecał/ bo oni y świátá wßytkiego nieprzebiegli/ y śmierćia znieśieni/ vstapić muśieli/ ále w nich kośćiołowi swoiemu / nie ieno do skończenia świátá/ ále po wßytkie dni. Toć y iednego wieku nie było/ ktoregoby powßechny ko- 2 obietnicá. Mat. 28. 20

śćioł miał śwánkowáć. Záczym idźie iż nowo poczęty / prá-wdźiwym kośćiołem bydź nie może.

3 Obietnicá. Ioan: 14. 16.

Co też widźiemy z obietnice oney / ktorą ná pożegnániu sámym vczynić raczył. *Ego rogabo Patrem & alium paraclitum dabit vobis, & manet vobiscum in æternum.* Ja bedę prośił Oycá / y drugiego poćieszyćielá da wam / aby mieszkał z wámi ná wieki. Duchá prawdy. Jeśliże Pan Chrystus osobą swoią kośćiołá strzeże / ieżli go Duch prawdy spráwuie / toć áni pobładźić / áni záginąć może / ále iákoby ná skále wystáwiony Zamek / bespiecznie y rządnie śiedźi.

Swiádectwo Páwłá ś: Ephe. 4.11.

Poznał y Páweł S. Kośćiołá prawdźiwego nienáruszenie / y nieskáźitelność wieczną: ábowiem powiedźiawszy / iż iest ieden Bog / iedná wiárá / ieden chrzest: iákoby rzekł że też ieden kośćioł / w ktorym sam Pan Chrystus rząd czyni / dodáie / *Ipse quidem dedit quosdam Apostolos, quosdam autem Prophetas: alios verò Euangelistas, alios autem Pastores & Doctores, ad consummationem Sanctorum, in opus ministerij, in ædificationem corporis Christi, donec occurramus omnes in vnitatem fidei.* Tenże dał iedne Apostoły / Drugie záś Proroki / á drugie Ewángelisty: inne záś Pásterze y Doktory / ku naprawie Swiętych / ku roboćie posługowánia / ku budowániu Ciáła P. Chrystusowego / áżbyśmy sie wszyscy skupili w iedność wiáry. Dwie rzeczy tu Páweł S. pokázuie. Naprzod iż kośćioł Chrystusow zá iego opieką y podánim / nigdy iáko bez Apostołow y Ewángelistow / ták też bez Pásterzow y Doktorow nie był: Potym iż przez nich nie bedźie áż do skończenia świátá / kiedy sie wszyscy znidźiemy w iedność wiáry / kiedy iuż bedźie ieden Pásterz y iedná owczárnia. Aleby w długą poszło / wszytkie pismá świętego mieysca przywodząc / z ktorych sie prawdźiwego kośćiołá vstáwiczne pánowánie pokázuie. A ktoby teraz przywiedźionym wiáry dáć niechćiał niedałby y drugim / ponieważ káżde z nich pe-

Kośćioł bez Pásterzow nigdy nie był.

Ioan. 10.

teżnie dowodźi/ iż Chrystusow Kośćioł/ raz od niego záczęty/ áż do skończenia świátá vstáć niemiał. Jákoż nie vstał/ mocno przy nas Kátholikách/ ktorzy od sámych Apostołow/ od nich wiare wźiąwszy/ nástępce liczemy/ stoi y stáć będźie. A iż go Pánowie Ewángelicy porzućili/ á do nowego sie vdáli/ dla tego też prawdźiwego nie máią kośćiołá.

Z Doktorow stárożytnych nietrudno pokazáć/ iż kośćioł prawdźiwy vstáć nie może/ áni mogł: kilku ieno á bárzo dawnych świádectwá przypomniemy. *Vincentius Lirinensis* ktory żył zá Cesárzá Theodozyuszá y Válentinianá/ czwartego po P. Chrystuśie wieku/ przećiwko dawnym Heretykom pisząc pokázuie kośćiołá prawdźiwego znáki. *In ipsa Catholica Ecclesia magnopere curandum est, vt id teneamus quod VBIQVE. quod SEMPER. quod AB OMNIBVS creditum. Sequamur vniuersitatem. Antiquitatem. Confessionem.* To iest. W sámym Katholickim Kośćiele stáráć sie bárzo potrzebá/ ábyśmy sie trzymáli co *WSEDZIE.* co *ZAWSZE.* co *OD WSZYSTKICH,* wierzono iest. Pátrzże iáko, trzy piękne okoliczności tak dawny Kátholik/ y Zakonnik prawdźiwemu kośćiołowi przypisał/ ktorych gdźie w wierze nie naydźiesz y kośćiołá niepytay.

2. Dowod z Doktorow. Lirinen. Cap. 3. Znák prawdźiwego kośćiołá.

Ireneusz iescze dawnieyszy niżeli Vincentius / bo żył po Pánu Chrystuśie w pułtorastá lat/ dawnośćią sie wiáry y successią szczyći. *Habemus annumerare eos, qui ab Apostolis instituti sunt Episcopi in Ecclesiis, & successores eorum, vsq; ad nos, qui nihil tale docuerunt, neq; cognouerunt, quale ab his deliratur.* Możemy wyliczyć tych / ktorzy od Apostołow postánowieni są Biskupámi w kośćiołách / y nástępce ich / áż do nas: ktorzy nic tákiego nie nauczáli / áni wiedźieli / co ći szaleńcy zmyśláią. O záprawdę słusznie z stym tak dawnym Doktorem/ przećiwko Pánom Ewangelikom rzekniemy. Od sámych Apostołow/

Ireneusz. Lib. 3. Cõ Her. c. 3.

kościołá naßego dáwność wywodźimy. Biskupy/ Przełożone/ Doktory/pokázuiemy: á żaden z nich przez tyśiąc y pieć set lat / tego nie vżył / co wy teraz Pánowie Luteranowie y Kálwinistowie wnośićie. Sámego Poznáńskiego kośćiołá od 600. lat/gdy Chrábry założył Biskupstwo / wyliczyć możemy Biskupy aż do dźiśieyßego Jego Mośći Kśiedzá Jendrzeiá ze Bniná Opalinskiego. Náwet y Proboszcze Fáry tuteczney. Jzali mamy stárey wiáry / stárego kośćiołá odstápić/ á do wáßey nowópodáney náuki przystapić? Nieday tego Boże.

Tertulian De Pr. a sc. cap. 28.

A owßem z Tertulianem/Ireneußá rowiennikiem / ná was záwołamy. *Vnde & Quando venistis? Vbi tam D I V latuistis?* Coście wy zacz? Skąd y kiedyśćie przyßli? Gdzieśćie sie tak długo chowáli? My o sobie mowiemy / żesmy Katholicy: żesmy zárázem z Apostołámi przyßli. Toż y wy mowićie/ ale tego niepokażećie: Jezliśćie z nimi zárázem przyßli / gdźieśćie sie ták długo tułali? Gdźieśćie byli w tákieś nieznáiome kráie/y nam niewidome zápádli? Wyznayćie lepiey żeśćie dopiero z Marćinem Lutrem z Witembergu przywedrowáli.

3. Dowod z wyznánia.

Dłużey sie nie báwiąc / á śiła inßych Doktorow pomiiáiąc/ z ktorychby dosyć samego y świątobliwośćią y náuką sławnego Augustyná / przytoczyć. Z wyznánia Pánow Ewángelikow dowodze / iż kośćioł nowotny kośćiołem prawdźiwym nie iest: bo iednostáynie twierdzą / iż ten iest prawdźiwy/ktory Apostołowie fundowáli: ále v nich (niechmi nie máią zá złe) tákiego niemáß / nowy iest y niedawno zaczety / dla tego też zá prawdźiwego nieprzyznawamy.

WTORA CZĘSC.

Pánow Ewángelikow Kośćioł ieſt nowotny.

PRzypádna nietrudno/iáko rozumiem/Pánowie Ewángelicy ná to / iż kośćioł nowotny nie ieſt prawdźiwym / ále żeby ich Kośćioł nowy miał być niedawno poczęty / nie zezwolą : iezli też pozwolą / toć otrzymamy oco nam idźie. A choćby też pozwolić niechćieli/ my oczywiśćie pokázuiemy.

Trzy ná to dowody mamy. 1. Iż te Artykuły máią / ktorych ſtáry kośćioł przed Rokiem Páńſkim 1517. nigdy nienáuczał. 2. Ze śię ich náuká z żadną przed tym pomienioną sektą/ niezgadza. 3. Iż ſámi wyznawáią nowotność ſwoię. Do pierwſzego idąc ták mowię. Káżda rzecż ktora przed tym niebyłá/ á teraz ieſt / nowa ieſt. Ale kośćioł Pánow Ewánielikow przed tym nie był. Toć tedy nowy ieſt. Iż nie był przed tym obaczymy : tylko tu vpomnię / áby kto niezáćiągał tych ártykułow/ktore Pánowie Ewánielicy známi poſpolite máią : áni Ceremoniy / ktore śię według czáſu mienić mogą : o tych ieno mowmy / ktoremi śię od nas rożnią / á bez ktorych zbáwienie/ otrzymáne bydź nie może. Tákich iż ieſt niemáło/ nigdy wſtárożytnym kośćiele nieprzyiętych/ przypomnię. — 3. Dowody. — 1. dowod — Oczym rzecz ma byc.

A gdźie ták przed Lutrem wierzono / abo náuczano pokażćie Pánowie? — Nowe ártykuły.

I. Iż Pan Chryſtus/ według człowieczeńſtwá ieſt wſzedy: záczym nie iſtotnie / ani prawdźiwie zſtąpił do piekłow : á ni do niebá wſtąpił prawdźiwie. Czego z ich Miniſtrow przedni Brencius vczy. — De Aſcen. Dom:

II. Iż Páná Chryſtuſá przed vżywánim w Sákrámenćie niemáſz : áni tam ma być chwalony.

III. Iż vżywánie pod iedną oſobą/ ieſt przećiwko przykazániu Páńſkiemu.

IV. Iż ofiárá Mßey świętey iest bałwochwálstwo.
V. Iż nie máß śiedm Sákrámentow/ ále tylko dwá ábo trzy.
VI. Iż nie ma byc nic wierzono Boską wiárą/ ieno co w piśmie iest
VII. Iż Biskup Rzymski to iest Papież/ Antichrystusem iest.
VIII. Iż cześć świętych sług Bożych / obrázowych/ y Reliqwiy/ tákże wzywánie náświętßey Pánny/ iest bałwochwálstwo.
IX. Iż dobremi vczynkámi / niemoże bydź záslużone krolestwo niebieskie.
X. Iż sámá wiará bez dobrych vczynkow vspráwiedliwia.
XI. Iż postow od kośćiołá przykázánych nie trzebá trzymáć.
XII Iż śluby czystośći P. Bogu oddáne łamáć się godźi iáko niepodobne.
XIII. Iż żywot Zakonny iest niezbożny / y sczere gustá.

Te są Artykuły z wielu inßych wybráne / ktorych prawdźiwy kośćioł nie zna: á iezli ie znał przedtym / toć Pánowie Aduersarze snádno dowiodą. Ktorych ia nie pytam / iezliże tá náuká może bydź z pismá wywiedźiona / bo pismo iáko nie-me / káżdy ná swoie strone ćiągnie: ále tego chcę/tego potrzebuię / áby pokazáli w ktorym kośćiele/ przed stem lat / to com wyżßey położył *WSZEDZIE. ZAWSZE. y OD WSZYSTICH.* wierzono?

Nie mowiemy teraz o piśmie,

A nie mogąli pokázáć wßedźie/wiec áby w iedney Prowincyey / ábo w iednym krolestwie / ábowiec w iednym mieśćie / niechay pokażą. Niechay pokażą iż ták záwße / to iest od sámych Apostołow / y od wßytkich / áż do tych czásow wierzono. A iezli nie mogą od Apostołow/ niechayże vkażą / od tyśiącá lat: á iezli się y ná te wzdobyć nie mogą / wiec od piąći set lat/ ábo od trzech set / náwet od wieku iednego / stem lat pomierzonego / niechay náukę swoię wywiodą. Dosyć tánie dáiemy. Tákże też iezli im trudno / iákoß trudno / iż ták

Prośimy o wywody

Tanie ceniemy.

odwßyst-

od wßystkich wierzono / iáko oni wierzą / pokazáć: przynamniey gromádę iáko niech zdawna zgromadzoną wywiodą, do ktorey sie przed Lutrem ozywáli: á ieźli im o te trudno wiec trzech ábo czterech/ w onych ártykułách ich zgodne/ niechay nam miánuią. Toć ták *NIGDZIEY. NIGDY. OD ZADNYCH* nie wierzono/ iáko teraz wierzą Ewángelicy.

O mizernyß to kośćioł/ ktory áni mieyscá / áni czásu/ áni człowieká iednego / ktory by sie przed ſtem lat/ z nim we wßytkim zgadzał pokazáć nie może / z tąd káżdy vpátruy żeć ieſt nowotny / á zátym nie Apoſtolſki.

3. Dowod

Ktorey nowotnośći y z tąd probuie/ iż sie Kośćioł Ewángelicki z żadną ſektą przed Lutrem wſkrzeßoną / niezgadza. Jáko ich wiele było/ zárázem po czáśiech Apoſtolſkich / ktorzy sie od iednośći kośćiołá powßechnego oderwawßy/ nową niewiernosć wznieċáli/ á predko z nią poſpołu zginęli? Znamy ich tylko z ſtárych Piſárzow kośćielnych: do ktorychże sie tedy Pánowie Ewángelicy odwoływaćie? Byli Márcionitowie/ Válentinianowie: Monotelitowie/ Obrázoborcy / Armeni/Albigenſes / Græcy: á po wielu inßych Hußytowie. Z ktorymiś sie wżdy zgadzaćie? Známi przymierza nie maćie/ áni mieć możećie/ bo sie do was nie znamy: ſkimże przeſtáiećie? kogo zá waßego przodká miánuiećie? Nie mowię o Apoſtoły/ ále po śmierci Apoſtolſkiey/ gdźie wáßá wiárá byłá? W ktorey gromádźie do czáſow Lutrá zátrzymána? Vſtániećie Pánowie w odpowiedzi.

Rożne ſekty.

Do tey doſkonáłośći przyßli / niewiedząc do ktorey by sie ſekty odezwáć mieli / iż y Lutrá ſámego/ y Kálwiná odbiegáią / mowiąc. A co mnie do Lutrá / á co mnie do Kálwiná? Ja wierzę iáko piſmo święte vczy. iáko mi Duch ś. podáie. Zátym idźie. Co głowá to wiárá: co chłop to kośćioł. Prawie nowa / á przedtym nigdy nieſłychána: dla tego ták wiele kośćiołow maiąc/ żadnego prawdźiwego nie máią.

Wielki błąd niektorych.

Co głowá to wiárá.

3. dowod — Ale żadnego lepszego dowodu nie masz / iż v Ewangelikow iest nowotny kościoł/ iáko sámychże wyznánie. Przypomnie- *In Præf.* my ich kilká *Confessio Augustana. Omnia templa, monasteria Scholæ, deniq; libri omnes Theologorum, antea muti erant.* Wszytkie kościoły / Klasztory / Szkoły/ná ostátek wszytkie Kśiegi Theologow / przed tym nieme były. Toć dopiero od Lutrá mowić poczęły / ktory przećiwną kośćiołowi náukę o koło Roku Pánskiego 1517. rozśiewáć pocżął.

O czym sámego posłuchaymy. *Ego Lutherus scripturam sacram, & verbum Dei, ita in lucem produxi, vt á mille annis nunquam fuit.* Ja Luter pismo ś. y słowo Boże/ tákem ná świátło wyniosł / iáko od tyśiącá lat/ nigdy nie było. Toć było przed tyśiącem lat / á potym Lutrze gdźie leżało? *Tom. 6. Vit. Ger. f. 451.*

A wszákże iescze nowego Ewángelisty posłuchaymy. *Dico ego Doctor Martinus Luther indignus Christi Euangelista, quod hunc articulum (sola fides sine operibus iustificat coram Deo) ferre ac permittere debeant, Romanus, Imperator, Turcicus Imperator, Tartaricus Imperator, Persicus Imperator. Papa, omnes Cardinales, Episcopi, Sacerdotes, Monachi, Moniales, Reges, Principes, Domini. totus mundus, cum omnibus Diabolis,* *Tō. 6. Ger. Wit. f. 165.*

Hárdość Lutrowá. — Powiádam ia Doktor Márcin Luther/ niegodny Chrystusow Ewángelistá / iż ten Artykuł (sámá wiárá / bez vczynkow / vspráwiedliwia przed Bogiem) ponośić y dopuśćić muszą. Rzymski Cesarz/ Turecki/ C. Tátárski/ C. Perski / C. Papież / wszyscy Kárdynali/ Biskupi/ Kśieża/ Mniszy/ Mniszki/ Krolowie/ Kśiążętá/ Pánowie/ wszystek świát / ze wszystkimi dyabły.

Luter Dyabły námawia. — Słyszyćie nie tylko hárde ále y náder głupie wykrzykánie Luterskie? Nie tylko ludźie ále y sáme dyabły / do swey niewiernośći chćiał námowić. Tákiemu Ewángeliśćie/ tácy słuchácze / y v niowie służą. Widźiemy iednák z słow iego/ iż on

Artykuł

Artykuł. Sáma wiárá vspráwiedliwia. Ani v Papieżá / áni v Kárdinałow/ áni v Zakonnikow / áni v żadnego człowieká náświećie przed Ewángelią Luterską nie miał. Bárzo náukà nowa/ ktora áni w Chrześćiáńśtwie / áni w Pogáńśtwie / áni w sámym piekle / nie była słyszána/ tylko od Marćinowego czásu.

Poczatki Lutrowe. Tō. 2. Ieś. A. D. 1557.

Ktorego iákie początki były/ żáden lepiey opisáć nád niego sámego nie mogł. Ták tedy mowi. *De abroganda Missa priuata. Leo rugiet quis non timebit? Quam dificile sit conscientiam longo impietatis vsu vexatam, ad Sanam pietatis scientiam reuocare? Vix conscientiam stabiliui, vt auderem VNVS contradicere Papæ, & credere eum esse Antichristum. Episcopos esse eius Apostolos, Academias esse eius lupanaria. Quoties mihi palpitauit tremulum cor, & repræhendens obiecit, eorum fortissimum & vnicum argumentum. Tu SOLVS sapis? Tot ne errant vniuersi? Tanta sæcula ignorauerunt? Quod si tu erres, & tot tecum in errorem trahas damnandos æternaliter?*

Luter sie dolwá rownà.

Lew ryknie(mowi o sobie Luter) á kto sie nie bedźie lekał? Iáko trudno sumnienie długą niezbożnośćią zepsowáne/ znáiomośćią zdrowey pobożnośći nápráwić? Ledwiem vspokoił sumnenie/ ábym *IEDEN* przećiwko Papieżowi vderzył/ iżebym wierzył że on iest Antichrystem / Biskupi iego Apostołowie : Akádámie domy iego nierządne. O iáko mi biło drżace serce / y strofuiac mie zarzucáło/ ich napotężnieyszy á ieden dowod. *TY SAM* rozumiesz? Izali ich ták wiele błądźi? A tákże wiele wiekow tego nie wiedźiáło? A kiedy *TY* pobładźisz/ y ták ich wiele stobą wbłąd záćiągniesz / áby wiecznymi czásy byli potepieni?

Głos Lutrow.

Ryknał Lew/ zákrzyknał Luter/ głosem Lwá onego/ ktory krąży szukáiac áby kogo mało czuynego pożarł. Słuchayćie/ á káżdemu sie słowu przypátruiac/ obaczćie: iáki miał początek Ewángelicki kośćioł/ od tego niestety założony/ ktory sumnie-

nie zá-

Sumnienie Lutrowe.

nie zárzućiwszy / y wpomnienie własnego sercá przełomiwszy / śiebie sámego y násládowce swoie/swymże rozsadkiem ná wieczne potepienie osadźił. Położył nieszczesliwy człowiek/ bárzo poteżne niezbożnośći swoiey dowody. Naprzod iż ON IEDEN rzućił sie ná wszytek kośćioł/ná Pásterzá nawyższego: ktore° iáko z Biskupámi/ y zacnemi Akádemikámi vczćił/ á kto nie widźi? Potym że SAM náuke święta y powszechna obálić vśiłował. Ná ostatek/ iż przez wiele wiekow przykładu nie máiac/szczere wymysły swoie/y błedy/śmiał zá prawdźiwy kośćioł vdáwáć.

Luter sam ieden kośćioł záczał.

Wieki przed Lutrem.

Izali to być może / áby zátáiona prawdá/ przez pułtorá tyśiacá lat/ oswobodzenia od sámego iedne° Lutrá czekałá? Toć przed tego Lwá przyśćiem/prożno y niepotrzebnie Ewángelia przepowiádano/prożno Sakrámentow vżywano / prożno kápłáństwo przyimowano / prożno ták wiele tyśiecy Męczennikow dla wiáry krew swoie przeláło. O niesłychána śmiáłośći/ iednego człowieká z kápice wyzu tego? Ale y Pánow Ewángelikow śmiáłość wielka / iż sie puśćili ná zdánie tego / ktory z przeszłemi wieki znieśiony / żaden nie iest. Jednego y bárzo prożnego człowieká násládowáć / á powszechney náuki odstapić: przystáć do kośćiołá tego / ktory ieszcze y stá lat nie ma / á od Apostołow záłożony porzućić: temu wierzyć mocno/ czemu do Roku 1517. nigdy niewierzono/á tego nieprzypuśćić do sercá / co od Roku pierwszego Chrystusá Páná aż do Roku 1615. wierzemy.

Ewángelikow śmiáłość wielka.

Isai. 50.

Obawiáć sie potrzebá áby im nie rzeczono. Biádá wam ktorzy mowićie złe iest dobrym / á dobre złym / kłádac ćiemność świátłośćia / á świátłość ćiemnośćia: kłádac miásto gorzkośći słodkość/ á słodkość miásto gorzkośći: Biádá wam/ktorzy madrymi iesteśćie w oczách wászych / y v was samych rostropnymi. A ták rostropnemi/iż káżdy z Pánow Ewángeli-

madrość Ewángelikow.

kow/

kow / o wierze / o kośćiele / y ſáme niewiáſty dáią rozſądek: piſmo wykłádáią / diſputuią / ledwo ślábizowáć vmieiąc.

Nieprzeſtáiemy ná słowkách / gruntownych potrzebuiemy wywodow / ábyśćie Pánowie Ewángelicy ſtárożytność kośćiołá wáßego pokazáli. Twierdźili Gabáonitowie / ſtáry chleb / ſtáre bebenki / ſtáre trzewiki / ſtáre pokázuiąc ßaty iż przyßli zdáleká / á oni tuż mießkáli. Zgrzeßył Iozue prędko ich zdrádźie vwierzywßy. My też ná gołe słowá nic nie dámy / áż rzeczą ſámą wywiedźiećie / żeśćie nie w nowotnym kośćiele. Abowiem nowotny / iużeſmy pokazáli / ile krotkość czáſu znośiłá.

Ioſue 9.

A przeto ráduymy ſie N. C. Pánu dźiękuiąc / że z przodkámi náßemi / w *STAROZYTNYM* kośćiele zbáwienia czekamy. Niech káżdy z nas z Swiętym Auguſtynem mowi. *Tenet me in Eccleſia, autoritatis miraculis inchoata, ſpe nutrita, charitate aucta, VETVSTATE firmata.* Trzyma mię w kośćiele / powagá cudámi záczęta / nádźieią wychowána / miłośćią pomnożona. *STAROSCIA* vtwierdzona. A co nam tákiego Nowowierni pokazáć mogą? Vmocnił Bog ſwoy *KOSCIOL* ná wieki: á ieżli go Bog vmocnił ná wieki. Toć ſkáźitelnośći nie podlega.

Do kátolikow rzecz.

Cō. ep. fun. Cap. 4.

Was też Pánowie Ewángelicy / przez Miłość Iezuſá Chryſtuſá proßę / ábyśćie ſię do iednośći od Luttá rozerwáney wroćili. Wſpomnićie ſobie słowá Cypriáná Swiętego *Adulterari non poteſt ſponſa Chriſti, incorrupta eſt, & pudica, vnam domum nouit, vnius cubiculi ſanctitatem, caſto pudore cuſtodit. Hæc nos Deo ſeruat, hæc filios regno quos generauit aſsignat. Quisquis ab Eccleſia ſegregatus, adulteræ iungitur, á promiſsis Eccleſiæ ſeparatur. Nec peruenit ad Chriſti præmia, qui relinquit Eccleſiam Chriſti. Alienus eſt, prophanus eſt, hoſtis eſt. Habere iam non poteſt Deum Patrem, qui Eccleſiam non habet Matrem.*

Do Ewángelikow.

De Vnita. Eccl. c. 5.

Oblubienicá Chrystusowá nie nákázona.

Niemoże być zgwałcona oblubienica Chrystusowa/ nie nákázona iest/ y wstydliwa. O iednym wie domu/ iedney łożnice świątobliwośći / ze wstydem cżystym strzeże. Tá nas Bogu chowa / tá Syny ktore vrodźiłá do krolestwá oddáie. Ktorykolwiek sie od kośćiołá odłącżył/ do Cudzołożnice przystáie: od obietnic sie kośćiołá wyłącza. Y nie przychodźi do Chrystusowey zapłáty / ktory opuszcza kośćioł Chrystusow. Cudzy iest / spospolitowány iest/ nieprzyiaćiel iest. Juz nie może mieć Bogá Oycem/ ktory nie ma kośćiołá Mátkę. Ták Swiety Cyprian.

Wzywánie Pánow Ewángelikow.

Podźćież / Synowie do Mátki / wroććie sie do oney / ktoreiesćie nie dawno cudzym zwiedźieni głosem/ odbieżeli. Przyimie was cáłuiac/ y z rádośćią ná ramioná wásze podáiac / obłápi. Odkarmi was Ciáłem y krwią nadroższa oblubieńcá swoiego / y szcżęśliwie doprowádźi do niego. Ktoremu niechay bedźie cześć y chwałá ná wieki/

AMEN.